Rezultatele noului regim administrativ

Economii și rânduială în gestiunile orașelor. — Organizarea întreprinderilor comunale. — Normele nouei reforme administrative. — Conferința d-lui ministru Armand Călinescu la Radio

D. Armand Călinescu, ministru de interne a rostit Sâmbătă seara la radio următoarea conferință:

Voiu sublinia în această seară câteva din aspectele noui ale activității administrațiilor locale și voiu schița liniile pe cari această activitate va fi îndrumată în viitor, spre a da astfel cetățenilor țării o imagină mai limpede despre opera ce se încheagă în momentul de față la departamentul internelor.

Au trecut trei luni numai de la instaurarea noului regim. In alte timpuri ne-am afla în plină febră electorală. Lista conducătorilor abia ar fi ieșit din laboratoriile de club. Preocupați de asigurarea situațiunilor, oamenii ar fi încă în faza făgăduelilor pentru câștigarea popularității. Cât despre administrația însăși, despre problemele ce așteptau o soluționare, nici vorbă nu ar fi fost. Prin urmare un timp pierdut.

Cum s'au desfășurat însă lucrurile de data aceasta?

Din ceasul întâiu, administrația a fost preluată de la un capăt la altul al țării, fără ezitări hotărât, cu un desăvârșit simț al răspunderii. In fruntea județelor au fost numiți ofițeri superiori; în fruntea orașelor președinți de tribunale.

Pentru ce această alegere? Ce considerațiuni au dictat această soluțiune? De sigur nu a fost o întâmplare, ci rezultatul deliberat al unei îndoite preocupări. Pe de o parte trebuia revalorizată funcțiunea administrativă,

D. ministru Armand Călinescu, rostindu-și conferința

pe de altă parte trebuia creat un spirit nou. Intr'o prefacere ca aceia la care am asistat, administrația constituia piatra de încercare. Semnele noului regim trebuiau să fie: prestigiul, onestitatea și munca. Ele nu se puteau asigura decât prin oameni degajați de clientele. Asemenea oameni nu se găseau decât în rândurile celor două mari instituțiuni ale țării: armata și magistratura. Era singurul criteriu obiectiv ce se putea adopta. Așa dar într'un moment de carență, instituțiunile surori, au dat sprijinul lor pentru refacerea morală a administrației!

Un ritm nou

Și rezultatele s'au simțit îndată. Un ritm viu a început să pulseze în toate serviciile. O atmosferă nouă s'a întronat pretutindeni. O adevărată pasiune pentru administrație, pentru o mai bună administrație a înlocuit vechea indolență. O conștiință a datoriei către interesul obștesc, în locul folosului personal.

Câteva exemple pot da o imagine a caracterului nouei așezări. Astfel prefecții și primarii au întreprins o acțiune de epurare, alungând din tainițele bugetelor tot ce nu aducea un folos, tot ce era element parazitar. Numai la primăria municipiului București s'au făcut suprimări de diurne, de sinecure în sumă de peste 120 milioane lei. In vreme ce Bucureștiul nu-și putea îndeplini angajamentele și nu putea achita prețul exproprierilor, peste 2000 de persoane primeau îndemnizații însemnate, fără să presteze un serviciu util. Căci în această direcțiune abuzul depășise orice decență. Și ce ar putea ilustra mai bine acest sistem de cât cazul dela Buzău, unde primăria orașului însărcinase o întreagă comisie să cumpere timbre în valoare de 40.000 lei și îi plătise pentru această osteneală diurne de 36.000 lei!

Aceiași situațiune era la capitolul veniturilor publice. Eri favoriții nu plăteau dările și taxele la comune. Cutare om influent avea întotdeauna gratuit electricitatea: Cutare altul era în restanță cu plata apei pe câte 5 ani. Astăzi privilegiul acesta a dispărut. Cetățenii cei mai de seamă își îndeplinesc obligațiunile legale la rând cu cei mai modești. La Brăila se încasau 2.500.000 lei pe lună, acum s'au încasat 4.500.000 lei într'o jumătate de lună. La Craiova se încasau 1.900.00 lei pe lună, acum s'au încasat 3.600.000 în 15 zile. La Ploești se încasau 10.000.000 lei pe lună, acum s'au încasat 22 milioane în 15 zile și așa mai departe; iar diferența constă nu din vre-o apăsare a celor nevoiași, ci din executarea legală a celor puternici și avuți, cari beneficiau până acum de adevărate privilegii.

Iată așa dar un prim aspect al nouei administrațiuni.

RANDUIALA IN GESTIUNI

Voiu adăuga îndată un al doilea. Căci în adevăr noui conducători nu s'au mărginit la corectarea erorilor trecutului și la introducerea unei perfecte rânduieli în gestiuni; ei au întreprins îndată și o acțiune gospodărească pozitivă. Un exemplu: La 20 Februarie am trimis prefecților de județ o circulară în care îi îndrumam să întreprindă o campanie de reparare a drumurilor și de plantare a zonelor de șosea. Ei bine, am în fața mea cifrele în care s'au tradus instrucțiunile ministerului. S'au aprovizionat numai pe șosele comunale 1.543.000 metri cubi de piatră; s'au desfundat 22.029.763 metri liniari de șanțuri; s'au plantat 15.659.529 puieți de pomi pe zone. Afirm că asemenea lucrări realizate astăzi în două luni nu s'au putut executa niciodată în trecut în mai puțin de cinci ani.

Și de altminteri oricine străbate satele noastre are dela primul pas impresia unei îngrijiri, a unei acțiuni gospodărești, a unei munci efective pentru binele obștesc.

Folosesc acest prilej pentru a exprima toată satisfacția mea prefecților și primarilor de orașe cari au înscris în adevăr o pagină nouă în desvoltarea administrației noastre.

Opera începută trebue continuată cu elan susținut. De aceea conducătorii administrației vor trebui să rămână și vor rămâne la posturile lor. Este nevoe de o stabilitate apreciabilă în aceste funcțiuni, pentruca un ciclu de lucrări înfăptuite să servească de termen de comparație cu trecutul și de temeinic exemplu pentru viitor.

N'A EXISTAT UN CONTROL EFECTIV

Trebue să subliniez însă că starea de dezordine precum și inacțiunea administrațiilor locale în trecut se datorau și absenței unei politici bine definite a autorității centrale.

Nu a existat o concepțiune, nu a existat o îndrumare limpede, nu a existat un control efectiv. Comunele și județele au fost abandonate inițiativelor de multe ori interesate a unor organe fără răspundere efectivă. Mai mult decât atât, ministerul internelor în loc să ia sub protecția sa administrațiile locale, a îngăduit ca pe de o parte, veniturile lor să fie înstrăinate iar pe de altă parte sarcini noui să fie aruncate asupra lor. In câțiva ani aproape un miliard de lei provenit din taxele pe articole de consumațiune a dispărut din bugetele locale. In răstimp, în loc ca sarcinile să fie micșorate, ele au fost dimpotrivă sporite cu aproape 500.000.000.

In asemenea condițiuni întocmirea bugetelor întâmpina mari greutăți, aprobarea lor nu se dădea decât pe la mijlocul exercițiului. Pentru a se obține un echilibru formal se umflau evaluările resurselor, peste posibilitățile reale de încasări. Pe baza acestor evaluări exagerate se făceau angajări de lucrări cari nu se mai puteau lichida. Numai din exercițiul 1937 au rămas ordonanțe emise dar neachitate de peste 300.000.000.

Firește că astfel finanțele locale s'au găsit într'o totală dezorganizare. Creditorii instituiseră sechestre pe toate veniturile. Ori ce acțiune pozitivă era paralizată. Abia se puteau achita salariile funcționarilor. Prima preocupare a ministerului sub noul regim a fost de a remedia această stare de lucruri.

De acord cu departamentul finanțelor, s'au anulat datorii către autoritățile de Stat în valoare de aproape 300.000.000 lei. De asemenea s'a pus în studiu modalitatea de lichidare a restanțelor către particulari. In fine s'au redus sarcini de Stat pe exercițiul curent în valoare de 200.000.000. In urma unor instrucțiuni amănunțite, toate comunele și județele și-au întocmit bugetele în timp util și pe baza realizărilor efective din anul precedent, astfel că astăzi se poate afirma că administrațiile locale au pus rânduială în gestiunea lor și pot întreprinde o activitate pozitivă pe baze reale și sigure.

Voiu schița acum al doilea punct din programul ministerului de interne.

LUCRARILE EDILITARE

Intr'adevăr ne-am oprit atențiunea asupra situațiunei orașelor noastre sub raportul edilitar. Este aici o problemă esențială. In definitiv rolul unei administrațiuni municipale este de a pune la dispoziținea locuitorilor mijloace civilizate de trai în comun. Ce s'a făcut în trecut pe acest teren? Cari sunt rezultatele la cari s'a ajuns? Nu tăgăduesc că au existat singuratici gospodari ale căror bune intenții merită o subliniere. Dar dacă privim în întregul ei opera vechei orânduiri administrative, ajungem la constatări dureroase.

Se știe oare că în România din 175 orașe, 114 nu au încă lucrări de canalizare? Se știe că din 175 orașe, 108 nu au încă alimentarea cu apă potabilă? Se știe că un sfert din orașele țării nu au încă lumină electrică?

Și cifrele pe cari le-am dat capătă o și mai accentuată semnificație, dacă adaug că și în centrele în cari s'au executat deja lucrările amintite, pe de o parte acestea sunt absolut insuficiente, iar pe de altă parte instalațiunile sunt uzate.

Prin urmare trebue să mărturisim că sub raportul edilitar orașele țării noastre se găsesc astăzi într'o stare foarte înapoiată.

Nu voiu examina acum cauzele. Nu voui insista asupra felului în care s'a făcut administrarea întreprinderilor comunale. Cine nu cunoaște sistemul gratuităților? Mai pretutindeni nu plăteau cei ce constituiau clientela personală a tuturor foștilor și viitorilor primari cari se îngăduiau succesiv.

Și cine nu cunoaște sistemul concesiunii întreprinderilor? In cutare oraș uzina proprie raporta municipalității câteva zeci de milioane. Intr'o bună zi, sub pretextul refacerii ea este trecută unui consorțiu de favoriți. Incetul cu încetul comuna pierde orice beneficiu dela ceeace a fost proprie ei avere, pentruca la urmă să devină chiar tributară concesionarilor. In cutare alt oraș din Ardeal contractul de concesiune se prelungește înainte de expirare, pe un termen foarte lung și cu o pagubă pentru primărie de 36.000.000 lei.

Organizarea intreprinderilor comunale

Noul regim nu putea lăsa să dăinuiască această stare de lucruri. Dimpotrivă trebuiau create grabnic condițiile prielnice pentru începerea unei mari opere edilitare. In acest scop s'a întocmit o lege care organizează pe noui baze toate întreprinderile comunale. Ea se inspiră dintr'o întreită preocupare: așezarea unei administrații economice și unitare, instituirea unui serios control tehnic și financiar, ameliorarea creditului acestor întreprinderi.

Prin noua legiuire toate serviciile municipale: apă, lumină transportul în comun, etc. se grupează într'o administrație separată, cu un buget special, ale cărui venituri rămân afectate exclusiv întreținerii și investițiilor acestei administrații. Intreprinderile vor fi obligate să întocmească programe de înzestrare și ameliorare, pe o perioadă determinată și pe baza unor directive unitare de exploatare și tarifare. Ele își vor constitui fonduri speciale pentru a-și asigura amortizarea, reînoirea și desvoltarea.

O inovație în această legiuire o constituie posibilitatea de concentrare intercomunală a întreprinderilor. Se știe că în deosebi orașele mici nu dispun nici de resurse, nici de credite suficiente pentru a-și executa lucrările necesare. Lăsate la propriile mijloace nu ar ajunge nici odată să rezolve problemele de edilitate. Dându-li-se însă posibilitatea de a se uni de a crea și exploata în comun o uzină, ele reduc astfel cheltuelile. De altminteri concentrarea este forma economică și rațională spre care trebue să tindă întreprinderile edilitare.

Dar pentru ca această operă să nu fie lăsată la inspirația unora, sau la inexperiența altora, se creiază un consiliu superior al exploatărilor comunale și o direcțiune tehnică în minister, compusă din oameni de autoritate și pregătire. Aceste organe au misiunea de a stabili normele unitare de lucru. Ele dau îndrumările necesare, ele exercită controlul tehnic și administrativ, ele veghiază la întocmirea inventarelor și la conservarea patrimoniului comunelor.

Sunt convins că această legiuire care așează pentru întâia oară la noi un cadru chibzuit de funcționare și desvoltare a serviciilor de edilitate, va da un îmbold nou activității gospodărești din orașele noastre și nu va întârzia de a produce rezultatele așteptate.

Noua reformă administrativă

Trecând apoi pe un plan mai larg, ministerul internelor a pășit la întocmirea nouei reforme administrative. Cari sunt liniile principale ale acestei opere? De sigur este problema cea mai desbătută și asupra căreia s'au făcut până astăzi cele mai numeroase încercări de soluționare. Nu a existat legislatură care să nu fi cercetat acest proect. Rând pe rând însă legiuirile administrative au fost abandonate în fața rezultatelor mediocre ce au dat.

Și totuși problema administrativă nu este o problemă grea; s'ar putea spune chiar că este o problemă simplă.

Cum se explică atunci insuccesul încercărilor de până azi?

Este necesar să luminăm acest punct, fiindcă numai astfel aflăm chezășia sigură a reformei ce întreprindem. In adevăr primul vițiu al vechilor orânduiri administrative a fost instabilitatea. Constituantul dela 1923 a făcut greșală fundamentală de a crea din consiliile comunale un corp electoral pentru alegerea Senatului. Stabilind astfel o corelațiune între un organ de administrație locală și o instituție politică de guvernământ, a schimbat caracterul celui dintâi. Inaintea oricărei alegeri parlamentare se făcea epurarea administrației, spre a se înlesni constituirea unei anumite majorități. Astfel orice schimbare de guvern, aducea după sine în mod inevitabil înlăturarea tuturor consiliilor comunale și județene. Eram singura țară în care înlocuirea unui minister aducea după sine o totală răsturnare a administrației, până la ultimul vătășel de sat. Pe de altă parte guvernul fiind într'o adevărată dependență față de acest corp electoral, firește că el nu-și mai putea exercita rolul de supraveghere și control cu toată libertatea.

Al doilea vițiu adânc a fost politicianizarea. Căci ce erau comuna și județul? Moșia partidului! Mai întâi în fruntea administrației venea devotatul regimului. Apoi bugetul se deschidea pentru a cuprinde sub titlul de funcționar, diurnist, bursier, o bună parte din clientelă. Odată înghițit acest izvor, se deschidea un altul: fondurile pentru lucrări publice, pentru cari se țineau gata antreprizele simpatizanților. In genere se înscriau sume în buget în vederea unui anumit antreprenor, iar nu în vederea unei anumite necesități reale. Și după ce contractele se încheiau sub asemenea auspicii, bugetul mai sângera odată cu prilejul recepției lucrărilor. In fine când fondurile ordinare nu îndestulau apetiturile, veneau împrumuturile necontrolate și angajarea veniturilor viitoare. Rezultatul era ruina financiară a comunelor și județelor și demoralizarea cetățenilor. Iată în mod sincer și deschis mecanismul și spiritul vechei noastre administrații.

Față de interesele deslănțuite astfel, ce putere mai aveau legile? S'ar fi putut continua zeci de ani încercările pe vechiul plan și administrația noastră locală nu ar fi făcut un pas înainte.

Astăzi însă, sub noul regim constituțional, situația și perspectivele se schimbă. Pentru întâia oară se deschide posibilitatea înnălțării administrației noastre la rangul de adevărată magistratură.

ROLUL CONSILIULUI COMUNAL ȘI AL PRIMARULUI

Cari sunt ideile directoare ale nouei reforme?

Mai întâiu accentul se pune acum pe elementul de fond, pe elementul gospodărie și răspundere. Toate legiuirile anterioare dădeau precădere elementului reprezentativ care avea mai mult un caracter formal. Cum se compun consiliile, cum se aleg ele, cum se lărgește competența lor, ce garanție li se dă, iată punctele asupra cărora se duceau discuțiunile în trecut. Firește că în chipul acesta caracterul dominant al administrației devenea cel electoral și pecetea ei, iresponsabilitatea. Poate acest aspect să fi prezentat interes sub raportul revendicărilor democratice în sensul vechiu și perimat al cuvântului. Dar el era dăunător din punct de vedere al activității gospodărești. Am schimbat de sigur în fruntea administrațiilor și un consiliu restrâns. Dar el nu se mai alege pe liste de partid, ci prin scrutin uninominal, după valoarea personală a cetățeanului.

Consiliul are competența în chestiunile esențiale, ca votarea bugetelor, împrumuturile. El nu poate fi dizolvat. Dar elementul principal în administrație devine acum primarul; acesta este numit de puterea centrală, cu împlinirea unor serioase condiții de recrutare, cu garanții de stabilitate. Primarul dobândește puteri mult mai largi. In acelaș timp el are o responsabilitate bine definită. Care era sancțiunea în trecut? Dizolvarea, adică în realitate tocmai înlesnirea edililor de a se degaja și de a scăpa de orice grijă. Prin noul proect se reglementează cu atențiune responsabilitatea civilă a primarului, pentru orice pagube ar cauza atât administrației cât și particularilor. De asemenea s'au creat sancțiuni severe pentru nerespectarea regulamentelor de edilitate de către chiar conducătorii administrației.

Organizarea provinciei

A doua idee esențială în noua reformă este organizarea provinciei.

Județele actuale vor fi menținute ca unități administrative de control. In fruntea lor vor rămâne mai departe prefecții. Instituțiile publice, viața economică din actualele capitale nu vor suferi schimbări. Dar trebue să recunoaștem cu toții, că județul, ca gospodărie, nu mai prezintă nici o utilitate. Veniturile lui restrânse abia acoperă cheltuelile de întreținere a personalului administrativ. De multe ori chiar este nevoe de subvenția Statului pentru a asigura traiul zilnic. Astfel județul nu mai răspunde unei funcțiuni viabile. El devine în forma actuală o adevărată instituțiune parazitară.

De aceea s'a constituit o nouă unitate administrativă: Provincia. Ea reunește sub raportul gospodăresc circa 10 județe actuale. Gruparea județelor se va face astfel încât provincia să constitue o entitate geografică și economică bine definită. Ea trece peste vechile limite ale provinciilor istorice, punând laolaltă pe locuitorii înfrățiți ai României noui, după nevoile reale ale lor, după așezarea geografică firească, după căile de comunicație, după caracterul comun al vieței economice, după resursele de cari dispun.

Provincia va concentra toate mijloacele bugetare ale județelor. Ea va avea astfel pe de o parte o considerabilă reducere a cheltuelilor de regie, iar pe de altă parte venituri îndestulătoare pentru a putea întreprinde o acțiune rațională în toate domeniile gospodărești. Ea va putea întocmi planuri de lucrări mai largi și va soluționa problemele succesiv dar integral. Mijloacele moderne de comunicație fac de altminteri ca distanțele să nu constitue o piedecă în calea unei bune administrații, a unei unități atât de mari.

DESCENTRALIZAREA

A treia idee principală în noua reformă administrativă este deconcentrarea serviciului de Stat. Se cunosc greutățile ce întâmpinau atât cetățenii cât și ministerele din cauza regimului prea centralizat. Pentru cea mai neînsemnată chestiune, locuitorii din sate îndepărtate trebuiau să vină în Capitală. Pe de altă parte ministerele încărcate cu noianul de chestiuni mărunte și personale nu se puteau concentra asupra soluționării marilor probleme de guvernământ, precum și asupra acțiunei de îndrumare și control superior al serviciilor exterioare.

PROVINCIA VA FI CONDUSA DE GUVERNATOR

Era de altminteri un vechiu deziderat în deobște admis, acela de a deconcentra serviciile de stat. Prin noua reformă se așează în fruntea provinciei un guvernator, dispunând de o deosebită autoritate și o largă și precisă competență. Guvernatorul va fi nu numai conducătorul gospodăriei locale. El va fi în același timp șeful serviciilor exterioare ale diferitelor departamente, reunite în jurul lui. El va exercita supravegherea asupra tuturor serviciilor, va stimula acțiunea lor, va rezolva un număr însemnat de chestiuni, aducând în chipul acesta o reală înlesnire locuitorilor din circumscripții și grăbind totdeodată soluționarea problemelor.

Iată așadar principiile esențiale ale nouei reforme. De altminteri, proectul va fi adus la cunoștința țării prin presă, va forma obiectul de discuție și toate cercurile interesate vor putea prezenta observațiunile lor. Aceste observațiuni vor fi luate în considerare în măsura în care nu ar modifica economia însăși a reformei.

Rezumând cele arătate până acum, putem concretiza acțiunea întreprinsă la ministerul internelor în ultimile trei luni în următoarele puncte: numirea unor administratori onești și de prestigiu, introducerea unei perfecte rânduieli în gestiuni, întreprinderea unei activități gospodărești intense, așezarea unei legiuiri organice pentru exploatarea întreprinderilor comunale, întocmirea proectului de reformă administrativă.

Această acțiune, care fără îndoială, răspundea unor mari necesități și era de mult așteptată de opinia publică, nu se poate însă continua și nu-și poate da toate roadele decât într'o atmosferă de pacificare sufletească și de ordine absolută. Țara e doritoare de liniște și țara are astăzi liniște. De pretutindeni vin aceleași ecouri. Din cele mai multe sate se ridică mulțumirea pentru era nouă, care a înlăturat învrăjbirea dintre oameni și a asigurat munca constructivă. Și de altminteri orice rătăcit ar încerca să turbure în chip vinovat o atmosferă dorită de popor și conformă cu nevoile superioare ale Statului, se va isbi de hotărîrea nesovăitoare a unui guvern care stă în slujba țării și a Coroanei, — a încheiat d. ministru Armand Călinescu.

Solemnitatea dela facultatea de medicină

D. prof. dr. Dumitrescu-Mante a fost instalat Joi la catedra de clinică terapeutică dela facultatea de medicină din Capitală, în locul regretatului prof. dr. Teohari.

Au asistat intelectuali distinși, reprezentanții ministerului educației naționale, cum și d. prof. dr. C. Angelescu, consilier regal.

D. prof. BĂLĂNESCU, decanul facultății de medicină, a relevat atmosfera caldă în care oamenii de știință ai țării au ținut să aducă noului profesor universitar omagiul lor. Schițând personalitatea d-rului Dumitrescu-Mante vorbitorul îl consideră ca pe „o podoabă și o mândrie a științei medicale dela noi din țară".

D-sa a subliniat apoi că „învățământul medical se mândrește cu omul și savantul prof. dr. Mante, care are 175 de lucrări științifice, iar teza sa de doctorat este cea mai bună dela războiu încoace. Noul profesor este tânăr, iar țara și știința românească așteaptă încă multe lucruri dela lumina minții aceluia care își ține lecția inaugurală azi".

Noul profesor și-a desvoltat apoi lecția inaugurală asupra subiectului: **„Principii și directive în disciplina clinicei terapeutice".**

Manifestația academică de Joi a fost o consacrare bine meritată a vredniciei unui medic distins, cunoscut în țară ca și în străinătate ca om de știință, clinician de elită și mare diagnostician.

E locul să amintim că d. prof. dr. Dumitrescu-Mante e și medicul M. S. Reginei Maria, pe care a însoțit-o la Merano, în Italia, unde M. Sa își face convalescența.

La moartea poetului Octavian Goga

XX

Prin cântec a pornit gânduri la faptă. Lacrimile multe ale pătimirilor le-a dat tărie de diamant.

A îndreptățit dureri de mii de ani printr'un vers. Ii văd și acum privirile limpezi întocmai celor mai albastre flori, iar zâmbetul fermecător avea atâta bunătate încât fermeca atunci când povestirea lua viață, sau în rarele clipe când deschizând sufletul spunea o doină, cum nu am să mai aud pe nimeni. Atunci era feciorul preotului din Rășinari, cel care cu mulți ani înainte de nașterea poetului, găzduise pe un pribeag visător o noapte întreagă de balade, și îl dăruise ca să poată porni mai departe: pe Mihail Eminescu.

Atunci în Octavian Goga trăia harul lui cel mare — și înțelegea ca o sfințenie înaltă, arta.

Sunt frumuseți pornite în cale fără întoarcere, când clopotele tânguind pornesc drum ceresc înaripatului suflet. Din satul unde un pui de mierlă plângea pe cumpăna fântânii, iar fuiorul mamei sursurând în nopți lungi de singurătate, chema dorul flăcăului plecat de lângă glie, în lupta aprigă a vieții, a izbutit să dea făptură duioaselor cântece de țară. Freamătul lor trece acum deasupra codrilor întunecați de brad, deasupra mătăsoaselor poieni, prin luncile unde suspinele Oltului se îngână cu duioasele priveghetori.

*

E de neînchipuit câtă bunătate păstra inima lui Octavian Goga, și cum în credința lui măreață, în însăși vălmășagul cumplit al luptelor dârze, nu urmărea nimicirea nimănui, ci o dreptate pentru cei obidiți.

Ori când la ori ce ceas din zori în noapte târzie, casa lui aduna mulțimi ce așteptau, fie că era sau nu la cârma țării, să le dea un ajutor peste cuvântul de îmbărbătare.

Poetul Octavian Goga a fost nu numai un prim ministru în vremi vitrege, ci întâiul ministru al artelor, întâiul om politic ce făcea culturei loc între străduințele de viață ale țării.

O strună de harpă s'a frânt, vaerul dureros plutește în văzduh peste întreagă primăvara țării. Fruntea strălucitoare e acum străvezie ca și ceara lumânărilor din bisericuța de sat, unde părintele preot își săvârșea slujba întru alinarea năpăstuiților. Cântecul însă a fost rostit întreg și răsună învingând pe muritor.

*

Presimțul neașteptatei tragedii trăia totuși în cel care prorocise unirea pentru întreaga țară. Acum câteva zile îl văzusem fără să îmi închipui că e pentru cea din urmă oară. Părea mai ager ca ori când. Cu o bucurie tinerească încă, destăinuise că obținuse dela Președintele Academiei Române, premierea lui Grigorescu „post mortem". Și iată că acest mare premiu va fi dat de Octavian Goga după ce se întâlnește în ceruri cu fruntașul picturei românești. „Vreau să se împlinească dreptatea pentru memoria lui Nicolae Grigorescu, să avem un muzeu al lui la Câmpina, și să se facă o pensie națională pentru cei cinci copii pe care îi are fiul lui Grigorescu și fata lui Viahuță. Ar fi o rușine altfel", — a spus poetul Goga — și înfățișarea lui energică avea în această ultimă oară, chipul de medalie, ca un profil de general roman.

Erau mulți care țineau să-i vorbească lucruri de actualitate politică. Il atrăgea însă mult mai mult arta și arheologia. Intârzia cu mine ca să-mi vorbească de statui grecești și romane, de taina măgurilor, de un drum pe care îl plănuiam împreună la cetățile străvechi din Dobrogea.

ADRIAN MANIU

IMPRESIA IN CAPITALĂ

Vestea morții marelui poet și om de stat Octavian Goga a produs o profundă impresie în Capitală.

Cercurile intelectuale bucureștene, în rândul cărora Octavian Goga se bucura de unanimă simpatie, au fost adânc mișcate de acest dureros desnodământ.

La Academia română, al cărei membru era defunctul, s'a arborat doliul.

De asemeni s'a arborat doliul la sediul societății scriitorilor și al Sindicatului ziariștilor și la Teatrul Național din București, unde Octavian Goga era membru.

Funeralii naționale

Guvernul a hotărît să se facă funeralii naționale marelui dispărut Octavian Goga, care a binemeritat de la patrie, pentru acțiunea sa desfășurată întru împlinirea idealului național.

Din partea guvernului va participa la funeralii P. S. episcop Colan, ministrul educației naționale.

In ce privește data și locul unde va fi înmormântat Octavian Goga se așteaptă indicațiuni din partea familiei.

Sâmbătă seara urma să sosească în Capitală cu avionul d-na Goga. D-sa fiind suferindă și-a amânat plecarea dela Cluj pentru Duminică.

Testamentul ilustrului defunct, care se află la locuința sa din str. Puțu de piatră, nu va fi cunoscut de cât după sosirea în Capitală a d-nei Goga.

S'ar putea ca acest testament să cuprindă și dorința defunctului cu privire la locul unde urmează să fie înmormântat.

Funeraliile fostului președinte al consiliului de miniștri, se vor face, probabil, Miercuri sau Joi.

D. A. C. Cuza, profund impresionat de dureroasa veste

Iași, 7 Mai

Vestea morții marelui poet și om politic, Octavian Goga, a produs aci o adâncă consternare în toate cercurile românești.

Ziarele, apărute în ediții speciale, anunță tragicul sfârșit al fostului președinte de consiliu.

D. prof. A. C. Cuza, la aflarea tristei vești, a isbucnit în plâns, apoi s'a retras într'o cameră, singur, unde a rămas câteva ore, spre a se reculege.

D. prof. A. C. Cuza va participa la funeralile naționale ce i se vor face lui Octavian Goga.

Totodată, va pleca din Iași la înmormântare, o numeroasă delegație de prieteni, admiratori ai marelui dispărut.

Foștii partizani vor purta doliu timp de trei săptămâni.

Se așteaptă sosirea în localitate a d-lui prof. Gh. A. Cuza, care vine dela Ciucea, spre a pune în curent pe părintele său cu preparativele și locul unde se vor desfășura funeraliile naționale.

Telegrama d-lui ministru al Italiei trimisă d-nei Goga

D. Ugo Sola, ministrul Italiei la București, a trimis d-nei Goga următoarea telegramă:

„Dispariția marelui om de stat care a legat numele său de o atât de înaltă operă de poezie în artă și în politică, lasă un gol simțitor și printre italieni, cari l-au socotit frate. Nu vom uita niciodată că în marele ceas istoric al Italiei mussoliniene a fost alături de noi, a fost prezent.

Vă rog, doamnă și prietenă să primiți expresiunea profundei mele dureri, a colaboratorilor mei și a întregei colonii".

Acordul anglo-italian și axa Roma-Berlin

Conferința d-lui Ion Lugoșianu

D. Ion Lugoșianu, fost ministru al României la Roma, va ține, sub auspiciile Societății de studii internaționale „Louis Barthou", o conferință despre: *„Acordul anglo-italian și axa Roma - Berlin"*, mâine Luni ora 9 seara precis, în sala *„Dalles"*.

Intrarea liberă la tribune.

LUNA BUCUREȘTILOR

Comemorarea „Unirii tuturor românilor"

Mari manifestări artistice, culturale, științifice și distractive. — Reduceri pentru provinciali

Azi, 9 Mai, se inaugurează „Luna Bucureștilor 1938".

Intrată în tradiția Capitalei și urmând opera de culturalizare întreprinsă sub auspiciile M. Sale Regelui, programul anului acesta cuprinde manifestări scumpe națiunii noastre, deoarece se vor comemora prin ele 20 de ani de la „Unirea tuturor românilor".

Marele eveniment este serbat de „Luna Bucureștilor" printr'o expoziție retrospectivă, organizată în sala „Arta", din str. Batiștei și care își deschide porțile mâine.

Expoziția este realizată prin mijloace artistice fotomontaje, de un efect impresionant.

Incepând cu cele două uniri, ale lui Mihai Viteazul și Cuza Vodă, pe bază de documente, expoziția ajunge la Unirea cea Mare, cu faze din războiul pentru întregire, sub domnia Marelui Rege Ferdinand cel Loial și terminând cu partea istorică a regimului M. S. Regelui Carol al II-lea.

Tot în cadrul „Lunii Bucureștilor" vor avea loc, în diferite părți ale Capitalei, celelalte manifestări culturale, artistice și științifice.

Luni 9 Mai își deschide deasemeni porțile și parcul Carol al II-lea, de la șosea, unde sunt strânse numeroase distracții ce îmbină fericit agrementul cu utilul.

Nu trebue trecut cu vederea, între atracțiile de la șosea, circul Medrano — o culme a genului — și „Omul de sticlă", minunata realizare științifică, al cărui pavilion este deschis pentru public începând de Marți 10 Mai, în fiecare zi între orele 10—1, 2—7 și 8—12 noaptea.

In afară de acestea, parcul va mai cuprinde: un water-shoot (aruncarea în apă cu barca lansată din înălțime); un autodrom; un bob-sleigh mecanic; sboruri de agrement cu avioane și hidroavioane și un mare meeting aviatic, în partea doua a „Lunii", la 10 Iunie.

In timpul expoziției vizitatorii din provincie au reduceri de 50% și 75% la tariful trenurilor personal, cum și reduceri la diferite hoteluri, restaurante, magazine și teatre prevăzute în carnetul de participare obligatorie ce se ia la cumpărarea biletului.

„Luna Bucureștilor 1938" va însemna o înviorare a întregei vieți economice a țării.

Programul zilei de 10 Maiu la Brăila

Brăila, 6 Mai

Ziua de 10 Mai se va serba și anul acesta în orașul nostru cu ceremonialul obișnuit.

La ora 11 dim. se va oficia la catedrala Sf. Nicolae, un Te-Deum de protoereul județului, păr. Dumitru Vlad, înconjurat de clerul municipiului, în asistența autorităților civile și militare.

Defilarea trupelor, a elevilor școalelor secundare, a invalizilor de război și societăților, se va primi de d-nii g-ral Gheorghe Tătaru, comandantul diviziei X-a infanterie, col. Traian Stănescu, prefectul județului și magistrat Ilarion Manoliu, primarul municipiului, în fața tribunei oficiale, din str. Regală, colț cu bul. Cuza.

După terminarea paradei, membrii corpului consular și d-nii g-ral Avramescu, comandantul brigăzii X-a infanterie, Petre Mirescu, comandantul legiunii de străjeri, Paraschiv Răiciulescu, prim președinte al tribunalului, N. Petrovici, decanul baroului, păr. protoereu Vlad, V. Goraș, directorul liceului „I. Bălcescu", N. Butoianu, revizor școlar, Sorin Manolescu, inspectorul muncii, dr. Dragu, medic șef al județului, V. Ciobanu, directorul docurilor, Ghiulamila, directorul Băncii Naționale, Ștefan Nițescu, președintele Camerii de comerț, col. I. Teianu, președintele Camerei de agricultură, D. Magu, președintele Camerei de muncă, ing. C. Atanasiu, șeful serviciului județean de drumuri și inspectorii financiari și ai regiunii agricole vor prezenta felicitări d-lui col. Traian Stănescu, în cabinetul d-sale.

Seara se va face retragerea cu muzică și torțe.

Domnii abonați sunt rugați ca la orice reclamație sau schimbare de adresă să binevoiască a ne trimite eticheta cu care primesc ziarul, iar spre a fi prompt serviți, la reînoirea abonamentului să lipească pe cuponul mandatului poștal eticheta abonamentului expirat.